

Казка мойого життя

Joseph Sankin.

Обласний музей Богдана Лепкого в Бережанах

Богдан Лепкий

Казка
МОЙОГО ЖИТТЯ

УДК 82-3
ББК 84-4
Л48

Редакційна колегія:

Дирда Надія (упорядкування)

Гавдида Наталія (автор передмови)

Стрілець Наталія (автор приміток до частин «Замість закінчення»,
«На маргінесі “Казки мого життя”», «Дещо про молодість Б. Лепкого»)

В оформленні книги використано: фотографії з пам’ятного альбому
«*На спомин Богданові Лепкому: бережанці. 1932*»,
подарованого з нагоди 60-ліття Богдана Лепкого;
фотокомпозиції з проекту художника **Олега Шупляка**
«*Минуле і сучасне Березан*»

**Видання книги здійснене за фінансової підтримки
Канадського інституту українських студій
Альбертського університету
(з Вічного фонду ім. родини Ремезів)**

Лепкий Богдан

Л48   Казка мого життя : повість / Богдан Лепкий. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. — 416 с. +
16 с. : іл.

ISBN 978-966-10-3816-4

**УДК 82-3
ББК 84-4**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-3816-4

© «Навчальна книга– Богдан», 2014

ПЕРЕДМОВА

Людині властиво вірити, сподіватись і прагнути кращого, тому вона й придумала Казку — загадковий світ, у якому панує гармонія і Добро, що завжди перемагає Зло. Ось чому цей літературний жанр люблять і дорослі, і діти. Не був винятком і Богдан Лепкий (1872–1941) — український багатогранний митець, громадський діяч та меценат, яким, так само як Іваном Франком та Василем Стефаником, пишається Галичина.

Дивовижні казки, почуті малим Богданом від няні Марії Яницької, запали хлопчині глибоко в душу і залишилися там назавжди. Саме тому вже зрілий і знаний письменник Б. Лепкий велику увагу приділяв поетичним переспівам народних казок: «Про діда, бабу і качечку кривеньку», «Про дідову Марусю і про бабину Галюсю», «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки», «Три казки» (всі вони вийшли друком у 1931 році), «Казка про Ксеню і дванадцять місяців» (1934).

На схилі літ Богдан Лепкий згадував:

«Казка!... З діточих літ казка!

Це не Яницька розказує казок, це королівна несказанної краси, з веселкою над головою, в сорочці, з павутиння тканий і в обгортці з метеликових крил, іде до нас. Бере за руку й веде. Веде в краї, де папороть цвіте, дерева співають і могили говорять, перекликаються вночі.

Казка!

А казчина сестра — це пісня.

Старша чи молодша, хто скаже?

І хто скаже, котра з них гарніша?

Найгарніші обі.

І найвірніші. Коли ти їх полюбив дитиною, то вони підуть за тобою скрізь, у далину і на чужину, ген аж у твою старість... У старість...¹».

Тому й не дивно, що свої мемуари, написані далеко від рідної землі, але з великою любов'ю до всього, що було дорогим — батьків, сім'ї, родинного виховання, українських звичаїв та традицій, атмосфери патріотизму, просвітництва та жертвовного служіння, яка постійно витала у середовищі священничих родів Глібовицьких та Лепких, — автор назвав «Казка мого життя».

---

¹ Лепкий Б. Казка мого життя. — Івано-Франківськ: Обласна друкарня, 1998. — С. 9.

Казковий світ дитинства митця формували його батьки — надзвичайно люблячі, ерудовані та свідомі люди. Батько Богдана Лепкого, отець Сильвестр (1845–1901), знав кілька мов, грав на скрипці, серйозно вивчав історію, літературу, народну творчість, живопис, музику, захоплювався творами Шекспіра, Шиллера, Гегеля. Мати — Домна з роду Глібовицьких (1850–1913) — гарно співала, грала на гітарі, малювала, тому саме від неї, як вважають родичі, син Богдан успадкував нахил до образотворчого мистецтва. Домашнє виховання в середовищі патріархальної родини значною мірою сформувало багатогранний талант Богдана Лепкого-письменника, маляра, педагога, видавця, перекладача, активного українця з яскраво вираженою громадянською позицією.

Спогади Богдана Лепкого «Казка мого життя» зазвичай називають трилогією: перша частина «Крегулець» побачила світ у 1936 році, друга — «До Зарваниці» — у 1938, третя частина — «Бережани» — у 1941 році, після смерті автора. Майстер слова хотів описати різні події бережанського періоду життя, оповісти про багатьох людей, зокрема й про співачку світового визнання Соломію Крушельницьку, з якою був знайомий. Та, на жаль, не встиг... Дещо із запланованого реалізував брат митця Левко Лепкий, написавши заключну частину «На маргінесі “Казки мого життя”» (1967, США), яка також увійшла до цієї книжки.

Пропоноване читачам видання ілюстровано унікальними світлинами із фотоколекції художника Олега Шупляка, які відображають Бережани епохи Богдана Лепкого та сьогодення, та фотовідбитками із пам'ятного фотоальбому, подарованого письменнику бережанцями у 1932 році з нагоди його 60-ліття.

«Казка мого життя» — особлива повість, адже її цікаво читати незалежно від віку — і зовсім юним, і поважним та досвідченим. Загадка цього феномена захована в особистості автора, в його таланті творити магію слова, яка бентежить, притягує і зачаровує назавжди.

Наталія Гавдида, кандидат філологічних наук,
лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької
премії імені Братів Богдана та Левка Лепких

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Чекаєш першої зірки.

Ось і вона! Хто має час, накриває або помагає накривати стіл. Парубок приносить «діда», себто житний сніп і ставить у кутку, пастух кидає під стіл в'язанку сіна і розстелює дідух по підлозі. «А тепер уважати на вогонь!» — остерігає усіх; він старий, йому й остерігати вільно. Не одно пережив і не одно бачив на своїм віку. Пожежі від дідуха також.

— А не забудьте там про чісник! — кличе мама з кухні.

Кладуть чісник під обрус на чотирьох кінцях стола, бо він має велику силу, його ароми бояться усякі недуги. Поміж тарілки кидають гіллячки темно-зеленої соснини. Та ще з ялинкою клошіт. Хоч вона буцімто й не наша, лиш з далекої півночі прийшла, але так вдомашнилася в нас, що тяжко знайти священничу хату, де її не вбирали б.

Ось і ялинка готова. Така пишна й розкішна, хоч малюй. А що буде, як по вечері всі свічечки на ній засвітять! Розкіш одна...

Нараз відзиваються пси, і в сінях чути шурання ніг. Входить дівчинка, обкручена великою маминою хусткою, бо надворі мороз, і каже:

— Просили вас татуньо й мамуня і я вас прошу на коляду.

Приговоривши ті слова, подає миску з дарунками, між якими бувають горіхи, мід, медівники, на що яку хату стати.

— А чия ти, доню? — питають її, вона каже, й записують на листочку паперу. — Подякуй мамуні і проси татуня, щоби на другий день свят прийшли до нас на вечеру.

Та ще вона не зачинила за собою дверей, як увійшов хлопець. Так само кланяється і просить на коляду. За ним другий, третій, десятий. Хлопці й дівчата сипляться як з мішка. А всі такі повновиді, веселі, здебільшого багацькі діти.

Перейшли.

Тепер батько бере тарілку з просфорою, помащеною медом, всі підходять до нього, діляться нею і бажають собі усього добра.

І про челядь не забувають. Батько й мати виходять до кухні, де накритий стіл до челядної вечері, і так само обмінюються бажаннями. З усіми, хто там є. Не дай Боже обминути кого!

Що лиш тоді вертаються до їдальні, до пісного борщу з ушками, до риби студженої і смаженої, до голубців з грибками, до пиріжків з капустою і з сушеними сливками, до сушені, що її подекуди зовуть «узваром», і до куті назимно. Страв повинно бути дванадцять і, як почислити все, що на стіл подадуть, то стільки й буває, бо Бог ласкав, не відмовляє родючої сили нашій землі.

— А квокати не будете? — питається мама дітей.

Дітям того двічі й казати не треба. Вже вони під столом, у сні. А там горіхи, ліскові й волоські, і цукорки в таких гарних папірцях, що аж їх обдирати жаль. Знаходять, тішаться, обмінюються ними, поки у вікні не появляться хлопці зі звіздою й поки крізь шибки не залунає коляда. Проспівали, й тато дає їм рукою знак, щоб ішли до кухні, де їх обдарують. Пішли, а на їх місце надтягнули другі й треті, четверті, бо це їх свято, свято коляди. Як село довге й широке, скрізь вона лунає, а вітер її згуки несе і зв'язує з такими самими колядами по інших селах, по цілім краю, по всіх отих широких просторах, де живе наш народ. Коляда, золотий, небесний обруч, один із тих незчисленних, що тримає вкупі все, що своє, рідне, власне, святе...

Гаснуть свічечки на ялинці, і догорюють свічки в ліхтарях на столі, мама останки страви виносить до другої кімнати для духів, а челядь з кухні недоїджену страву згортає до путні й кладе в саду для вовків. Зорі меркнуть, вітер шумить і білим снігом обтулює дерева, хати та задуває стежки й дороги. Село спить...

СЕЛО В ГОСТЯХ

Другий день свят.

Село має прийти на приходство в гостину.

Не ціле, — ті господарі, що на Святий вечір прислали дарунки: яблука, мід, медівники тощо, — душ двадцять кілька. Але де їх посадити? Хата мала. Ще найбільша кухня.

Зілинський Іван (1879–1952) — український мовознавець, фольклорист, дослідник лемківських говірок.

Коновалець Мирон (1894–1980) — один із організаторів листопадового зриву, поручник УГА, журналіст.

Андрієвський Опанас (1878–1955) — державний і політичний діяч, юрист, професор українського Вільного університету у Празі, один із організаторів української Національної Ради, яка мала стати центром наддніпрянських українців у еміграції.

Раковський Іван (1874–1949) — український антрополог, зоолог, педагог, громадський діяч.

Геник-Березовський Юліан (1906–1952) — український вчений-мовознавець, митець-декламатор.

ДЕЩО ПРО МОЛОДІСТЬ БОГДАНА ЛЕПКОГО

(Уривки зі спогадів)

Івасюк Микола (1865–1937) — український художник.

Матейко Ян Алоїз (1838–1893) — польський живописець, автор картин на історичну тематику.

Чайковський Петро (1840–1893) — російський композитор українського походження.

Шуберт Франц Петер (1797–1828) — австрійський композитор, один із основоположників романтизму в музиці.

Венявський Генрик (1835–1880) — польський скрипаль і композитор.

Словацький Юліуш (1809–1849) — великий польський поет і драматург, у творах якого значне місце посідала українська тематика.

«Історія...» — «Історія України-Русі» — підручник з історії України, написаний М. Аркасом у 1908 р.

Аркас Микола (1852–1909) — український культурно-громадський діяч, письменник, композитор, історик.

Настя Чагрівна (Настаська Чарг) — коханка галицького князя Ярослава Осмомисла; походила з половецького роду Чарг. Мати сина князя Ярослава — Олега. Загинула від рук опозиційних бояр, які винищили рід Чаргів, а саму Настю спалили як чарівницю.

Стефаник Василь (1871–1936) — український письменник.

Євшан Микола (справжнє прізвище Федюшка; 1889–1919) — український літературний критик, літературознавець і перекладач.

Купчинські — родина священика Григорія Купчинського, який до 1896 р. був на парафії у с. Розгадові (недалеко Поручина та Жукова) на Тернопільщині.

Глібовицький Омелян (1857–1905) — священик, дядько Богдана Лепкого по лінії матері. У 1893–1903 рр. парох с. Цигани Борщівського повіту.

Возняк Михайло (1881–1954) — український літературознавець і фольклорист, академік АН УРСР з 1929 р.; з 1844 р. завідував кафедрою української літератури Львівського університету.

«Зоря» — український двотижневий часопис, з 1891 р. ілюстрований, виходив у Львові з 1880 по 1897 р.

«Діло» — провідна українська політична газета Галичини, орган партії народовців; виходила у Львові з 1880 по 1939 р.

Людкевич Станіслав (1879–1979) — український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог. Доктор музикознавства (1908); дійсний член НТШ.

Ніщинський Петро (1832–1896) — український композитор і поет-перекладач.

Іванович Іон (Іван) (1845–1902) — румунський композитор українського походження, військовий капельмейстер.

Голубець Микола (1891–1942) — український історик, архівіст, краєзнавець, мистецтвознавець, письменник, публіцист, редактор, перекладач. Підхорунжий УСС, командир чоти УГА.

Горняткевич Дем'ян (1892–1980) — український художник, бібліофіл, дослідник історії українського мистецтва, історик церкви.

ЗМІСТ

Передмова.....	5
----------------	---

Частина перша. КРЕГУЛЕЦЬ

Перший спомин.....	8
Яницька.....	11
Василь Пачкар.....	16
На Спаса в Розі.....	19
Обірвалася глина!.....	24
Було нас четверо.....	26
Вінок.....	33
«Ах!».....	35
Чого швугер плаче?.....	38
Забава в пошту.....	45
Моя перша зустріч з Мельпоменою.....	47
Цвіт щастя.....	59

Частина друга. ДО ЗАРВАНИЦІ

Гореч.....	65
Ліки.....	66
«Чому?».....	68
Циган.....	70
Хотів жити.....	72
«Мамо моя!».....	73
«Що таке сон, мамо?».....	74
Дідо.....	76
Ще про діда.....	78
Саля.....	81
Пісня пташків на волі.....	85
Гості.....	91
Наука.....	98
Котра тепер година?.....	100

Вовки	105
Ще раз вовки і — медвідь	110
Не бий	114
Тепер не те	117
«Кобзар»	119
Правда	121
День і ніч	122
Чи принесе що?	125
Його музей	129
Швугер не вгадав	132
До Зарваниці	138
Чи казати, чи перестати?	152

Частина третя. БЕРЕЖАНИ

Бережани	157
У діда	160
Коні	166
Що це?	173
Вечір під св[ятого] Андрея	174
Кістка в усі	178
Осінь	179
Поручин	183
Нормальна школа	191
Гімназія	195
Гімназія у 80-х роках минулого століття	198
Гімназія за директора Куровського	202
На Різдво додому	216
Святий вечір	220
Село в гостях	221
Зимовий ранок на селі	226
Наш катехит	229
Новий рік	241
Йордан у Бережанах	245

Шевченкове свято в гімназії	247
На Великдень додому	251
Баби	258
Великодній ранок	260
Гаївки	262
Вільха	266
Краснопуща	271
Диліжансом	276
Мої вчителі	282
Ще знайомі	292
Життя і сцена	295
Матура	310
Українська прогулька до Праги	318
В гостину на Поділля	327
Жуків	332
До генези Франкового «Мойсея»	335

Лев Лепкий

Замість закінчення	339
На маргінесі «Казки мого життя»	341
Децо про молодість Б. Лепкого (<i>Уривки зі спогадів</i>)	376
Лев Лепкий (<i>Біографічна довідка</i>)	390
Примітки	392

Літературно-художнє видання

ЛЕПКИЙ Богдан Сильвестрович

КАЗКА МОЙОГО ЖИТТЯ

Повість

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Ольга Радчук*

Обкладинка *Олега Кіналя*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 10.03.2014. Формат 60×90/16.

Папір офсетний. Гарнітура Georgia.

Умовн. друк. арк. 26,0+1 вкл. Умовн. фарбо-відб. 26,0+4 вкл.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34А, м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66

office@bohdan-books.com, www.bohdan-books.com

ISBN 9789661038164

9 | 789661 | 038164